

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พร้อมกับตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง และแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวน 478 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นเองตามกรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผน ดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหาร หลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุง พัฒนา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับแบบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .961 จากนั้นผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 478 ฉบับ ปรากฏว่า ได้รับคืน และ มีความสมบูรณ์ ทั้ง 478 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 137 ฉบับ และ ครูผู้สอน จำนวน 341 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปตารางและบรรยายประกอบ ส่วนการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ใช้สถิติ t - test (Independent Samples) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนา และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ตามลำดับ
2. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า
 - 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงพัฒนา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ตามลำดับ
 - 2.2 ครูผู้สอน มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ด้านการจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงพัฒนา ตามลำดับ
3. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังนี้
 - 3.1 ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่าโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก 8 ข้อ ส่วนที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ การนำบุคลากร ไปศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่าย หรือโรงเรียนแกนนำ , การดำเนินการแต่งตั้ง

คณะกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ การส่งเสริมให้บุคลากร ได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกสารประกอบ ตามลำดับ

3.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของบุคลากร ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของบุคลากร ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ตามลำดับ

3.3 ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การส่งเสริมบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีการจัดหา เลือกรู้ ทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การส่งเสริม ให้มีการใช้แหล่งความรู้ที่หลากหลาย , การร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่อ อาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ , การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.4 ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สนองตอบความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี เป็นต้น การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง และ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน แต่ละภาคเรียนเพื่อปรับปรุงการสอน การวางแผนการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา , การมีส่วนร่วมนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

ของคณะกรรมการสถานศึกษา และการกำกับ ติดตาม การสอนของครูให้เป็นไปตามหลักสูตรตามลำดับ

3.6 ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การสรุปผลการดำเนินงานการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเสนอต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ การจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษาเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน และการรายงานผลงานเผยแพร่ให้ชุมชนหรือสาธารณชนได้รับทราบ ตามลำดับ

3.7 ด้านการปรับปรุง พัฒนา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การนำผลการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร การนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้องมาวางแผนปรับปรุงแก้ไข กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และการนำปัญหาที่พบในการบริหารจัดการหลักสูตร มาวางแผนในการปรับปรุง แก้ไข ตามลำดับ

4. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอน พบว่า ระดับปัญหาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน และ ด้านการปรับปรุงพัฒนา แยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ถือว่าเป็นผู้ที่มิมีบทบาทมากที่สุดในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษานั้น เป็นผู้

วางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และให้บุคลากร ได้แก่ ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในส่วนประกอบของหลักสูตร เป็นผู้ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับชุมชนและผู้ปกครอง เป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนงบประมาณในการ ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และ เป็นผู้ตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาก่อนที่จะ เสนอขออนุมัติการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนนั้น ๆ เป็นผู้ลงนาม ส่วนครูผู้สอนนั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำและ นำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง โดยจะต้องเข้าใจในหลักการวิสัยทัศน์ หลักการของหลักสูตร ความต้องการพัฒนาผู้เรียน วิธีการจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษารายละเอียดโดยการนำสาระ มาแจกแจงเนื้อหา ในแต่ละ ช่วงชั้น เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละสาระการเรียนรู้ (กรมวิชาการ . 2545 ก : 50 -52) แต่จากการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ติดตามผลการจัดทำและการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่ายและ โรงเรียนทั่วไป พบปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไข ในแต่ละด้าน คือ ด้านการจัดสาระการเรียนรู้พื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระการเรียนรู้พื้นฐานในแต่ละกลุ่มสาระแน่น/มากเกินไป เนื่องจากสถานศึกษายึดเอกสาร สาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นหลักในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ได้มีการนำไปเลือก / ปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ / บริบทของแต่ละสถานศึกษานอกจากนี้ สถานศึกษาบางแห่ง กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีให้ผู้เรียนได้เรียนทุกสาระ ในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ส่งผลให้ เนื้อหาสาระแน่น ด้านการจัด โครงสร้างเวลาเรียนสำหรับสาระการ เรียนรู้พื้นฐานสาระการเรียนรู้ เพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาส่วนหนึ่ง กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ยังไม่สอดคล้องกับหลักการ แนวทาง การจัดการศึกษา ในแต่ละช่วงชั้น โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6) ที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และ ทักษะเฉพาะด้านที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้าน วิชาการและวิชาชีพ และจากผลการศึกษาวิเคราะห์การจัด โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา ต่าง ๆ พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่จัดสาระการเรียนรู้พื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มมากเกินไปทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เพิ่มเติม ค่อนข้างน้อย ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า มาตรฐานการเรียนรู้และ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น บางมาตรฐานใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความซ้ำซ้อน ภาษา ไม่ชัดเจน บางมาตรฐานกำหนดรายละเอียดมากเกินไป และ ด้านการกำหนดรหัสวิชา พบว่า สถานศึกษาแต่ละแห่ง ได้มีการกำหนดระบบรหัสวิชาสำหรับรายวิชา พื้นฐานและเพิ่มเติมตาม หลักสูตรสถานศึกษาหลากหลาย มีทั้งที่เหมือนกัน และแตกต่างกันไป ซึ่งทำให้ไม่สามารถ

สื่อสารกัน ได้ว่าระบบรหัสวิชาที่แต่ละสถานศึกษากำหนดเป็นรายวิชาพื้นฐานหรือเพิ่มเติม โดยเฉพาะช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงชั้นที่มีความเชื่อมโยงกับการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ซึ่งจากสภาพปัญหาที่พบดังกล่าวข้างต้นทำให้สถานศึกษาที่ถึงแม้จะมีความกระตือรือร้นในอันที่จะจัดทำและบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยังต้องมีการปรับปรุงสาระบางส่วนของหลักสูตรให้มีความชัดเจนขึ้น ส่งผลให้ปัญหาการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมล ฅ พัทลุง (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลอง พงศ์นราทร (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มังกร ประทุมพร (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครูโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ สอดคล้องกับ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (2547 : 12) ที่ได้ติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เขตการศึกษา 1-12 ที่พบว่า โรงเรียนนำร่อง และ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภารกิจที่ผู้บริหารและครูผู้สอนตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นการสร้างความสะดวกให้แก่บุคลากรของสถานศึกษา การดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน / องค์กร ในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตร

ของสถานศึกษา การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญสถานศึกษาและการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ จนสามารถนำความรู้ไปใช้จัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา (รัชชัย ชัยจิรฉายากุล . 2545 : 17) ยังเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต้องอาศัยเวลาในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวดำเนินการ เพื่อให้ผลงานที่ปรากฏ มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำลี เก็งทอง และคณะ (2547 : 27) ที่ได้ติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของเขตการศึกษา 5 และพบว่า โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีผลการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี ค่าเฉลี่ยด้านการเตรียมความพร้อมสูงสุด เพราะสถานศึกษามีเวลาในการเตรียมความพร้อมน้อยเกินไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิวัฒน์ ภาวันดี (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการเตรียมความพร้อม และ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของถาวร คำทะแจ่ม (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร จังหวัดลำพูน และพบว่า การดำเนินการด้านการเตรียมความพร้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เช่นเดียวกัน

3. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อม และ ข้อที่พบว่ามีปัญหามากที่สุด คือ การนำบุคลากรไปศึกษาจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่าย หรือโรงเรียนแกนนำ ทั้งนี้เนื่องจากว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้น อยู่ในฐานะผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้ และมีความสามารถในการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จัดให้มีการนิเทศภายในเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ และ ให้มีการประเมินการนำ

หลักสูตร ไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และ ท้องถิ่น ซึ่งภารกิจเหล่านี้เป็นสิ่งผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งต่างก็ให้ความสำคัญ และเร่งดำเนินการเพื่อให้ผลการดำเนินงานตาม โครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ด้วยความที่ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาแต่ละแห่ง ต่างก็มีข้อจำกัดในด้านการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นด้านกำลังคนหรือด้านงบประมาณที่จะนำมาใช้ประกอบการดำเนินงาน ที่ค่อนข้างจะมีจำกัด และ การที่จะนำบุคลากรภายในสถานศึกษาไปศึกษาดูงานหรือส่งเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร จะต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมาก ส่งผลให้สถานศึกษาบางแห่งจำเป็นต้องคัดลอกหลักสูตรจากสถานศึกษาอื่น โดยเปลี่ยนชื่อเป็นสถานศึกษาของตนเอง ทำให้ขาดความมั่นใจ และเกิดความกังวลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรว่าเมื่อนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว จะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด (ธีรภาพ แก้วสีขาว .2547 : สัมภาษณ์) จึงทำให้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปณิตา ศรีทาทพิทักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาดิชาย ทองเยี่ยม นาค (2541 : 110) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิเมธ ชัยเพชร (2542 : 118) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของผู้บริหาร โรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 4 พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

4. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ครูผู้สอน มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเตรียมความพร้อม และ ข้อที่พบว่า มีปัญหามากที่สุด คือ การสร้างเครือข่ายและ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ภารกิจหลักของครูผู้สอนในแต่ละสถานศึกษา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการนำเอาสาระต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ใน

หลักสูตรสถานศึกษามาวางแผนสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้ จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดหาแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ แหล่งผลิต ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ฯลฯ จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริง โดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต การสัมภาษณ์ จากเพิ่มสะสมงาน ฯลฯ จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยให้มีการประสานกันระหว่างสถานศึกษา บ้าน และ ชุมชน เพื่อการพัฒนาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งภารกิจเหล่านี้เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนได้ดำเนินการจัดการตลอดมา แต่ในบางโรงเรียนนั้นก็ยังพบปัญหาที่เกี่ยวกับครูผู้สอนคือ มีครูไม่ครบชั้นเรียน ทำให้ต้องรวมห้องเรียนเพื่อสอนรวมกัน ทำให้ครูเกิดความสับสนเรื่องการใช้หลักสูตร อีกทั้งสาระและมาตรฐานของหลักสูตรที่มีมากเกินไป การรอกเอกสารประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปพ.) ต่าง ๆ มีความยุ่งยาก ทำให้ครูต้องแบ่งเวลาสอนไปจัดทำเอกสารหลักฐานต่าง ๆ (ธีรภาพ แก้วสีขาว . 2547 : สัมภาษณ์) ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้การสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้จึงเป็นไปได้ยาก ส่งผลให้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลอง พงศ์นราทร (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ครู - อาจารย์ มีปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูป หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มังกร ประทุมพร (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามทัศนะของข้าราชการครู โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดมหาสารคาม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อูรวัด โวอ่อนศรี (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งพบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด มีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

5. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็มีภารกิจเกี่ยวกับการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทุกชั้นตอน แต่ด้วยความแตกต่างแห่งบทบาทในการบริหารจัดการ โดยที่ผู้บริหารนั้นอยู่ในฐานะผู้นำนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือจากการประสานความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ แห่งมากำหนดเป็นแผนการดำเนินงานแก่ข้าราชการหรือบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งผลแห่งการดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการวางแผนนโยบายในการบริหารจัดการ หรือการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบงานเป็นสำคัญ ส่วนครูผู้สอนนั้น อยู่ในฐานะผู้รับเอานโยบายจากผู้บริหารสถานศึกษาหรือนำเอาสาระและกระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา ไปสู่การปฏิบัติ จึงทำให้ภารกิจหลักของครูผู้สอนอยู่ที่การดำเนินการตามกระบวนการบริหารจัดการต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด ส่งผลให้ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลอง พงศ์นราทร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ วสันต์ เพชรวิวรรธน์ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนนาร่อง ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรุวัล ไวอ่อนศรี (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร้อยเอ็ด เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน มีความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกวรรณ แสนคำ (2547 : 100) ที่ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญห การใช้ หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์

เขต 3 และพบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (2547 : 13) ที่ได้ติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เขตการศึกษา 1-12 ซึ่งพบว่า ผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เขตการศึกษา 1-12 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อม และเมื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้

1.1 สถานศึกษาควรกำหนดระยะเวลาเตรียมความพร้อมให้มากขึ้น ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรแก่นบุคลากรอย่างทั่วถึง ให้ตรงตามกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดระยะเวลาในการวางแผนให้มากขึ้น โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน จัดระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลให้ชัดเจน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการสรุปรายงานผลการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและต่อเนื่อง โดยรายงานผลการดำเนินงานให้ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรนำบุคลากรในสถานศึกษาไปศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนนาร่อง โรงเรียนเครือข่าย หรือ โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในแต่ละสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่องปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด อื่น ๆ

2.2 ควรวิจัยเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ระหว่างโรงเรียนรัฐบาล กับ โรงเรียน เอกชน เพื่อจะได้รับทราบข้อแตกต่างเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแนวทางเดียวกัน

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา ของ โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY